

▲leg. 30

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia we Lwowie zakładu dla kształcenia kandydatów na nauczycieli religii mojżeszowej w szkołach ludowych.

Wysoki Sejmie!

W sprawie kształcenia kandydatów na nauczycieli religii izraelskiej w szkołach ludowych, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 5. lutego 1897 uchwałę wzywającą c. k. Rząd, a względnie Radę szkolną krajową, „aby przy Seminarjum nauczycielskiem we Lwowie udzielanie nauki religii mojżeszowej urządziła w ten sposób, iżby kandydaci na nauczycieli religii mojżeszowej bez uszczerbku ogólnego wykształcenia w obranym przez siebie specjalnym zawodzie, należycie wykształcić się mogli“.

Uchwała powyższa nie odniosła skutku. W reskrypcie z dnia 28. stycznia 1898 l. 30.638, podanym w swoim czasie do wiadomości Wysokiego Sejmu, oświadczył p. Minister wyznań i oświaty, że organiczne przyłączenie projektowanej nauki fachej do seminarjum nauczycielskiego, nie jest możliwe ze względu na cel nauki seminarjum nauczycielskiego, określony statutem organizacyjnym. Natomiast oświadczył p. Minister, że cel w projekcie tym wskazany, dałby się osiągnąć przez założenie samoistnego prywatnego zakładu dla kształcenia nauczycieli religii izraelskiej w Galicji, któryby także uczniom seminarjum nauczycielskiego umożliwił otrzymywanie kwalifikacji do udzielania nauki religii. Zakład taki mógłby — zdaniem p. Ministra — powstać za inicjatywą lwowskiej gminy wyznaniowej izraelskiej przy współudziale zamożniejszych gmin wyznaniowych — i mógłby uzyskać ze strony Państwa subwencję aż do wysokości czwartej części kosztów utrzymania.

Wskutek tej decyzji c. k. Rada szkolna krajowa odniosła się do Przełożenia gminy wyznaniowej izraelskiej we Lwowie, aby w sprawie założenia prywatnego zakładu dla kształcenia nauczycieli religii izraelskiej wzięła inicjatywę i poczyniła u innych gmin wyznaniowych izraelskich w kraju starania celem uzyskania środków utrzymania tego zakładu.

Czyniąc zadość temu wezwaniu, lwowska gmina wyznaniowa izraelska w piśmie z dnia 15. lipca 1900 l. 590 tu pod ¹/₁₀ załączonem, oświadczyła gotowość powołania do życia już w najbliższym czasie zakładu dla kształcenia nauczycieli religii mojżeszowej i utrzymywania go własnym staraniem pod warunkiem, jeżeli otrzymana zapewnienie subwencji rocznej po 2000 koron tak ze strony państwa jak kraju.

W dołączonym do tego pisma kosztorysie obliczone są roczne koszta utrzymania na 8.000 k., z czego wynika, że żądane subwencje przedstawiają połowę kosztów utrzymania, podczas gdy drugą połowę gmina izraelska lwowska przyjmuje na siebie.

Ze względu, że potrzeba odpowiedniego kształcenia kandydatów na nauczycieli religii mojżeszowej w szkołach ludowych jest powszechnie odczuwaną i także przez Wysoki Sejm już dwukrotnie uznaną została, zważywszy dalej, że potrzebie tej projektowany przez lwowską gminę izraelską zakład uczyni zadość, a wymagana od kraju subwencja roczna na utrzymanie zakładu jest umiarkowaną, — Wydział krajowy pismem z 21. listopada 1900 l. 54221 oświadczył Przełożёнstwu gminy izraelskiej, że gotów jest przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na przyznanie projektowanemu zakładowi subwencji rocznej z funduszu krajowego w kwocie 2000 K pod warunkiem, jeżeli subwencja co najmniej w takiej samej wysokości przyznana zostanie zakładowi temu z c. k. Skarbu państwa i pod dalszym warunkiem, jeżeli język polski będzie wykładowym w zakładzie z wyjątkiem jednego przedmiotu hebrajskiego. W przypuszczeniu zaś, że zakład już z początkiem roku szkolnego 1901/2 wejdzie w życie, postanowił oraz Wydział krajowy wstawić do preliminarza funduszu szkolnego krajowego na r. 1901 przypadającą na cztery ostatnie miesiące bieżącego roku część powyższej subwencji w kwocie 666 K.

Wydział krajowi wnosi:

Wysoki Sejm raczy:

- 1) przyjąć niniejsze sprawozdanie do wiadomości;
- 2) upoważnić Wydział krajowy do wstawiania do preliminarza funduszu szkolnego krajowego począwszy od r. 1902 corocznie kwoty 2000 koron tytułem subwencji dla utrzymywanego przez zbór izraelski we Lwowie zakładu dla kształcenia kandydatów na nauczycieli religii mojżeszowej w szkołach ludowych;
- 3) wstawić do budżetu funduszu szkolnego krajowego na r. 1901 kwotę 666 K tytułem subwencji dla powyższego zakładu na wypadek powołania go do życia z początkiem roku szkolnego 1901/2.

Z Rady Wydziału krajowego król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Odpis pisma

Przełożenstwa zboru izraelickiego we Lwowie z dnia 15. lipca 1900
l. 590 do Wydziału krajowego.

Wysoki Wydziale krajowy!

Już od dawna kielkuje w tutejszej gminie wyznaniowej izraelickiej myśl powołania do życia zakładu dla kształcenia kandydatów na nauczycieli religii mojżeszowej w szkołach ludowych w Galicyi.

Wiadomo bowiem powszechnie, jak bardzo niedomaga nauka religii mojżeszowej w szkołach ludowych i średnich w kraju dla braku należycie ukwalifikowanych nauczycieli tej religii. Brak ten daje się tem dotkliwiej uczuwać, ileż ustawami krajowemi postanowiono, że nauczycielami religii mojżeszowej mogą być jedynie tylko kandydaci z ukończoną szkołą rabinacką i ze złożonym z dobrym skutkiem egzaminem rabinackim, lub też ukwalifikowani kandydaci na nauczycieli szkół ludowych, mogący się zarazem wykazać uzdolnieniem do udzielania nauki religii mojżeszowej. Otóż o takich właśnie kandydatów trudno, ba, wręcz nawet niemożliwym jest ich pozyskać. Z jednej bowiem strony nie może być mowa ze względu na szczupłą dotację posad nauczycielskich w ogólności o powołaniu na nie osób z ukończoną szkołą rabinacką i z kwalifikacją rabina, z drugiej zaś strony kandydaci z patentem do udzielania nauki w szkołach ludowych nie mogą bynajmniej kompetować o takie posady, gdyż nie mają należytego fachowego uzdolnienia do udzielania nauki religii.

Kształcący się bowiem na nauczycieli szkół ludowych nie mają nawet sposobności do uzyskania kwalifikacji do udzielania nauki religii mojżeszowej, gdyż w seminariach przedmiotu tego albo wcale nie wykładają, a jeżeli wykładają, to nie w należytej mierze. Jedyne w tym kierunku wyjątek stanowi c. k. seminarium we Lwowie, gdzie obecnie od roku dopiero nauka religii mojżeszowej przez ukwalifikowanego rabina i doktora filozofii w należyty sposób bywa wykładana.

Mimo ten należyty wykład nauki religii mojżeszowej w c. k. seminarium nauczycielskiem we Lwowie, nie może ulegać wątpliwości, że niezbędnem jest utworzenie osobnego zakładu, w którym nauka ta w szerszych byłaby wykładana rozmiarach, by w ten sposób na przyszłość uzyskać możność wykształcenia dzielnych nauczycieli religii. Leży to zarówno w interesie gminy wyznaniowej jak w interesie państwa i kraju. Wprawdzie istnieje we Wiedniu izrael. zakład teologiczny, jednakowoż tenże kształci przeważnie kandydatów na rabinów, a nie wydaje się nam ze względu na nasze stosunki krajowe odpowiedniem brać wzgląd jedynie na pomienione seminarium rabinackie, lecz owszem wypada nam wszelkich dołożyć starań, by w kraju stworzono instytut, któryby bardziej uwzględniał stosunki krajowe, któryby zapobiegał potrzebom i wymaganiom krajowym. Dla nas bowiem najważniejszą jest rzeczą dbać

o to, by uczeń tego instytutu, a przyszły nauczyciel religii mojżeszowej gruntownie był w języku polskim wykształcony, by dobrze nim władał słowem i piśmem, by znał dokładnie historię Żydów w Polsce, oraz historię i literaturę polską, by w szczególności korzystnie i skutecznie mógł działać w kierunku uobywatelania i oświecenia ciemnych jeszcze mas żydowskich.

Otóż tego skutku z nauki w seminarium wiedeńskim spodziewać się nie można, a gdy nadto uczeń tamtejszy łatwo znajdzie w miejscowości niemieckiej lub za granicą posadę bądź co bądź od galicyjskiej intratniejszą, to nie można nawet przypuścić, by na takąż w Galicyi reflektował, skoro stosunki gmin wyznaniowych na prowincyi wcale nie są jeszcze odpowiednio wymogom nowoczesnym uregulowane i wobec znacznej jeszcze ciemnej i sfanatyzowanej ludności izr. wiele, bardzo wiele pozostawiają do życzenia. Zresztą nie każdy uczeń galicyjski jest w stanie ponosić znaczniejsze koszta nauki i utrzymania się we Wiedniu.

Otóż chcąc zadosyć uczynić koniecznej potrzebie i stosunkom kraju, by uzyskać w pierwszej linii zdolnych nauczycieli religii mojżeszowej, gotowa jest gmina wyznaniowa izr. we Lwowie w miarę swych zasobów, w miarę i tak już bardzo znacznych wydatków ponoszonych na cele szkolne, przyczynić się ze swej strony do umożliwienia powołania do życia odpowiedniego zakładu dla kształcenia nauczycieli religii mojżeszowej dla szkół w kraju.

Snać w uznaniu potrzeby takiego zakładu uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 5. lutego 1894 polecić Wysokiemu Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z Wysoką c. k. Radą szkolną krajową wziął pod rozwagę sprawę powołania do życia takiego zakładu. W wykonaniu tego polecenia zwrócił się Wysoki Wydział krajowy reskryptem z 5. lutego 1895 z zapytaniem do gmin wyznaniowych w kraju co do przyczynienia się do kosztów urzędzenia i co do ewentualnej subwencji rocznej z ich strony, zbór tutejszy odpowiedział piśmem z 24. marca 1895 l. 207/222, że gotów jest przyczynić się jednorazową kwotą 300 złr. do kosztów urzędzenia, oraz roczną subwencyą 500 złr. na cel utrzymania takiego zakładu.

Następnie otrzymaliśmy ze strony Wys. Wydziału krajowego zawiadomienie z 9. kwietnia 1897 l. 9001 o powziętych w tej sprawie przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z 5. lutego 1897 dalszych uchwałach, a mianowicie: „że Wysoki Sejm wezwał Wysoki c. k. Rząd, aby przy seminarium nauczycielskiem we Lwowie udzielanie nauki religii mojżeszowej urządził w ten sposób, iżby kandydaci na nauczycieli religii mojżeszowej bez uszczerbku ogólnego wykształcenia w obranym przez siebie specjalnym zawodzie należycie wykształcić się mogli“, dalej: „Wysoki Sejm wyraził życzenie, ażeby w razie, gdyby fundusz krajowy miał się przyczyniać do kosztów zaprowadzenia i utrzymania nauki religii mojżeszowej, zastrzeżonym został należyty wpływ dla reprezentacyi krajowej na mianowanie profesorów i sposób nauki“, — wreszcie że: „Sejm polecił Wydziałowi krajowemu, ażeby przeprowadził rokowania ze wszystkimi znacześniejszymi zborami izr. w kraju i starał się je nakłonić do utworzenia pewnej liczby stypendyów przeznaczonych wyłącznie dla uczni izraelitów, zapisanych do lwowskiego seminarium nauczycielskiego, względnie na rozpocząć się mającą naukę religii mojżeszowej“.

W intymacie tego zawiadomienia podnosi Wysoki Wydział krajowy, „iż ważna sprawa utworzenia instytucyi dla kształcenia przyszłych nauczycieli religii izr. została w zasadzie przez Wysoki Sejm pomyślnie rozstrzygniętą, a obecnie chodzić będzie jedynie o jak najrychlejsze wprowadzenie w życie postanowień Wysokiego Sejmu i zapewnienie nowo powstać mającej Instytucyi pożądanego powodzenia“.

W dalszym toku tej akcji otrzymaliśmy ze strony Wysokiej c. k. Rady szkolnej krajowej reskrypt z dnia 12. kwietnia 1898 l. 3263 z zawiadomieniem, że Jego Exc. P. Minister wyznań i oświecenia reskryptem z dnia 28. stycznia 1898 l. 30638/97 nie przychylił się do wniosku o założenie kursu dla kandydatów na nauczycieli religii izr. przy c. k. seminarium nauczycielskiem męskiem we Lwowie, natomiast wyraził zdanie, iż „należałoby założyć samoistny prywatny zakład dla kształcenia nauczycieli religii izr. w Galicyi, na który to cel możnaby ze strony państwa uzyskać subwencyę nie przekraczającą czwartej części aproksymatywnych kosztów utrzymania zakładu“.

Na tem miejscu mamy zaszczyt przedewszystkiem złożyć niniejszem Wysokim c. k. władzom rządowym i krajowym imieniem tutejszej gminy wyznaniowej izr.

nasze uprzejme i serdeczne podziękowanie za tak życzliwe i przychylne traktowanie tej sprawy powołania do życia projektowanego zakładu, za łaskawe zabiegi i starania w tej mierze, a w szczególności Wys. c. k. Radzie szkolnej krajowej za wyjednanie usystemizowania przy c. k. seminarium nauczycielskiem męskim we Lwowie osobnej posady nauczyciela głównego dla nauki religii mojżeszowej ze studiami akademickimi i fachową kwalifikacją rabinacką.

subal. 1.
subal. 2. Czyniąc zadość wezwaniu Wys. Rady szkolnej krajowej do dalszej akcji w sprawie założenia projektowanego zakładu, pozwalamy sobie niniejszem przedłożyć projekt urządzenia takiego zakładu, w szczególności plan naukowy pod 1. i preliminarz kosztów pod 2.

Co do planu naukowego zauważamy, iż obliczony na 12 godzin tygodniowo jest rozwinięciem planu nauki zaprowadzonego w seminarium nauczycielskiem.

Posady nauczycielskie w planie wyrażone, zamierzamy poruczyć rabinowi gminnemu p. Dr. Jecheskielowi Caro, który też będzie kierownikiem zakładu, dalej rabinowi p. Dr. Markusowi Schorowi, który jest zastępcą c. k. nauczyciela w seminarium nauczycielskiem, i p. rabinowi Dr. Samuelowi Wolffowi Guttmanowi, który jest dyrektorem naszej szkoły ludowej izr. dla chłopców.

Wszyscy trzej pomienieni kandydaci mają kwalifikacye rabinackie oraz akademickie stopnie filozofii, a że każdy z nich ma wymienioną wyżej posadę służbową we Lwowie, dlatego sądzimy, że wystarczy preliminowana na wynagrodzenia dla nich za uboczne zajęcia przy projektowanym zakładzie roczna kwota 4200 koron.

Jak świadczy preliminarz kosztów, wynoszą one w przybliżeniu 8000 koron rocznie.

Do kosztów tych gotowi jesteśmy przyczynić się oddaniem do użytku lokalu w jednym z naszych budynków szkolnych w naturze wraz z opałem, światłem i usługą, co łącznie przedstawia równowartość co najmniej 1800 koron rocznie.

Ze strony innych gmin wyznaniowych izr. w kraju nie liczymy na razie na wydatniejszą pomoc, o ile nam bowiem znane są stosunki ich finansowe, nie pozwalają takowe na wydatniejsze zasilanie funduszów na cele projektowanego zakładu czy to w drodze stypendyów dla uczniów, czy to w drodze bezpośrednio subwencji. Dlatego też preliminarzaliśmy, wciągając w rachubę Kraków i kilka jeszcze tylko większych gmin wyznaniowych w kraju, co najwyżej od nich łączny datek 1000 koron rocznie. Że przypuszczenia te nasze są słuszne i uzasadnione, wynika z faktu, że jakkolwiek Wysoki Wydział krajowy bezpośrednio, oraz my z naszej strony odnieśliśmy się byli do 30 gmin wyznaniowych większych miast w kraju jeszcze w r. 1895, a powtórnie po odbytych dnia 2. maja b. r. wiecu zborów izr. w Galicyi, na którego porządku dziennym postawiliśmy sprawę pomienionej subwencji, względnie stypendyów, mimo to nie otrzymaliśmy dotychczas prócz z Krakowa żadnej odpowiedzi, względnie wiadomości o uchwale w tym kierunku powziętej. Nie można tu bowiem pominąć milczeniem okoliczności zresztą powszechnie wiadomej, iż przeważna część reprezentacji gmin wyznaniowych izr. w kraju z kilkoma tylko policzyć się mogącymi wyjątkami rekrutuje się w swym składzie z warstw żydowskich pod względem religijnym konserwatywnych. Otóż zapatrywania tych reprezentacji nie odpowiadają jeszcze nowoczesnym wymogom w kierunku kulturowym i oświecenia i dlatego też niechętnem one patrzą okiem na poruczanie nauki religii mojżeszowej siłom nauczycielskim umiejętnie wykształconym choćby nawet z kwalifikacją rabinacką po zawodowych ku temu szkołach rabinackich uzyskaną.

Dlatego też ograniczyliśmy się na razie na preliminarzowaniu tylko 6 stypendyów wartości 1440 koron, oraz 1000 koron subwencji ze strony gmin wyznaniowych izr. w kraju.

Ze stypendya są potrzebne, dał już temu wyraz Wys. Wydział krajowy w re-skrypcie wyżej powołanej, względnie Wysoki Sejm, i piszemy się na to w zupełności, albowiem w ten tylko sposób można będzie uczniom seminarium nauczycielskiego zapewnić uczęszczanie do projektowanego zakładu, a uczniowie tacy, to najcenniejszy materiał dla tego zakładu.

Nie ulega wątpliwości, iż jakkolwiek projektowany zakład nauczycielski nie tyle będzie miał tylko wartość lokalną dla Lwowa, ile głównem swoim przeznaczeniem nieocenioną wartość dla całego kraju, mimo to cały ciężar jego utrzymania ciężcy będzie na tutejszej gminie wyznaniowej.

Otóż gmina ta wyznaniowa w uznaniu koniecznej potrzeby takiego zakładu, podjąwszy inicjatywę w tej sprawie, nie chce dlań szczerzyć ofiar, byle doprowadzić do skutku zamierzone dzieło, po którym tak zbawiennych i pomyślnych spodziewa się skutków w kierunku podniesienia stanu nauki religii mojżeszowej w kraju i tem samem podstaw etycznego i społecznego życia przyszłych pokoleń.

Gmina jednak wyznaniowa izrael. we Lwowie, ponosząca i tak już bardzo znaczne ciężary na cele szkolne i walcząca już z tego powodu z dosyć uciążliwymi niedoborami w swych funduszach, nie podoła przyjętemu na się w niniejszej sprawie dobrowolnie zadaniu, jeżeli usiłowania jej nie zostaną odpowiednio poparte, jeżeli nie zostanie zapewniona jej pomoc materyalna w drodze stałej subwencji rocznej tak ze strony Wysokiego c. k. Rządu jak i kraju. Wówczas dopiero byt i utrzymanie projektowanej instytucji może być zapewnione. Na razie chodzi o wprowadzenie jej w życie. Ku temu, jak wykazaliśmy, potrzebną jest stosunkowo nieznaczna kwota 8000 koron rocznie.

Odwolując się tedy do przyrzeczenia danego przez Wys. Radę szkolną krajową, względnie przez Ministerstwo w powołanym wyżej reskrypcie, nie mniej do wyraźnych niejednokrotnie przez Wys. Reprezentację krajową w niniejszej sprawie intencji — pozwalamy sobie zwrócić się do Wys. Rady szkolnej krajowej oraz do Wys. Reprezentacji krajowej z uprzejmą prośbą o łaskawe udzielenie nam na cel projektowanego zakładu kształcenia kandydatów na nauczycieli religii mojżeszowej subwencji rocznej po 2000 koron. Chcąc w interesie sprawy zakład ten jak najprędzej mieć wprowadzony w życie, ograniczyliśmy preliminarz kosztów do najniezbędniejszych na razie potrzeb i wydatków, a szczęśliwemu tylko zbiegowi okoliczności za wdzięczyć należy, że pozycya na honorarya profesorskie może obecnie tak nisko być prelininowaną, skoro mamy 3 wybitne siły nauczycielskie tak tanim kosztem do dyspozycji.

Jeżeli tedy otrzymamy zapewnienie co do wyszczególnionych powyżej subwencji po 2000 koron czyli razem 4000 koron, gotowi jesteśmy wprowadzić w życie projektowany zakład już z początkiem roku szkolnego 1900/1 i obowiązujemy się pokryć z własnych funduszów resztę prelininowanych kosztów w kwocie 4000 koron, o ile nie wpłyną prelininowane przez nas dochody i okażą się braki do pokrycia. Zależy nam bowiem bardzo w interesie ogólno-krajowym oraz samej sprawy czem prędzej aktywować ten zakład i dlatego tak znaczną gotowi jesteśmy ponieść ofiarę, tak znacznie wyższą od podanych poprzednio przez nas kwot w tej sprawie.

Obecnie więc najstosowniejsza pora do powołania do życia tego zewsząd za nagląco-niezbędny uznanego zakładu, a możemy niepłonną żywić nadzieję, że z biegiem czasu przy ofiarności i dobroczynności społeczeństwa wzmogą się też jego fundusze i dochody.

Co się tyczy wpływu wysokich władz rządowych i krajowych, oraz tutejszej gminy wyznaniowej izrael. gotowi jesteśmy wejść w bliższe szczegóły i warunki, bądź to pisemnie, bądź też w krótkiej drodze we właściwym czasie, gdy zajdzie ku temu potrzeba.

Na razie prosimy uprzejmie w interesie sprawy, o możliwe jak najspieszniejsze łaskawe traktowanie i załatwienie niniejszej prośby.

Subalegat 1. do sprawozdania LW. 8517/1901.

Plan organizacyjny.

Celem zakładu jest wykształcenie żydowskich kadydatów stanu nauczycielskiego na nauczycieli religii mojżeszowej w szkołach ludowych i wydziałowych.

Zwyczajnymi uczniami zakładu są z reguły uczniowie 3 wyższych kursów c. k. seminarium nauczycielskiego, przygotowujący się do uzyskania ustawowej kwalifikacji nauczycielskiej. Wobec tego należy wydać świadectwo dojrzałości czyli uzdolnienia z nauk w zakładzie tylko tym kandydatom, którzy już uzyskali ustawową kwalifikację nauczycielską.

Zakład jest instytucją lwowskiej gminy wyznaniowej izr. Reprezentacya zboru izr. we Lwowie uchwała statut zakładu i ustanawia kuratoryę.

Językiem wykładowym jest język polski (z wyjątkiem jednego przedmiotu hebrajskiego).

Kuratorya zakładu może zezwolić eksternistom na uczęszczanie do zakładu i złożenie egzaminu.

Nauka dzieli się na 3 stopnie czyli oddziały, z których każdy obejmuje jeden kurs roczny.

Nauka udzielaną będzie przez 13 godzin tygodniowo i obejmuje 4 przedmioty: 1) przedmioty hebrajskie, 2) historię i literaturę żydowską, 3) systematyczną naukę religii, 4) retorykę i ćwiczenia homiletyczne.

Dla każdego z pierwszych 3 oddziałów przeznaczona jest jedna siła nauczycielska, a mianowicie jedna dla kierownictwa i udzielania nauki przez 2 godziny tygodniowo, druga do udzielania nauki przez 5 godzin, trzecia przez 5 godzin tyg.

Corocznie odbędą się egzamina kandydatów i należy wydawać świadectwa.

Egzamina dojrzałości czyli uzdolnienia odbędą się przed komisją.

Przedmiotów hebrajskich uczyć będzie dyrektor szkoły izr. ludowej p. Dr. Samuel Wolf Guttman, historycznych zastępca c. k. nauczyciela przy seminarjum nauczycielskiem we Lwowie p. rabin Dr. Markus Schor, kierownictwo obejmie i uczyć będzie nauk religijnych (3 i 4) rabin lwowski p. Dr. Jecheskiel Caro.

Przedmioty naukowe.

I.

Przedmioty hebrajskie. Nauka języka hebrajskiego i gramatyka. Lektura biblii. Tłómaczenie. Objaśnienia gramatyczne i realia. Egzegeza podług komentatorów Rasze i Nachmanidesa. Przygotowanie do Miszny. Ćwiczenia homiletyczne i pisemne.

II.

Historia żydów i literatura. Od Ezry do najnowszych czasów traktowania przeważnie w życiorysach najwybitniejszych mężów. Historia żydów w Polsce. Stare tłómaczenia biblii. Początek Miszny. Epoka talmudu i Gaonatu. Epoka hiszpańsko-francuska i niemiecko-polska.

III.

Systematyczna nauka religii. Dogmatyka żydowska według Majmonidesa i Alby. Nauka o obowiązkach podług Bechaji. Przygotowanie do nauki filozofii religijnej podług Sadii. Homiletyczna lektura Midraszu. Usne i pisemne ćwiczenia homiletyczne. Liturgia i rytualia na cały rok dla wszystkich sobót, nowin, świąt i postów podług kodeksu Chai Adam.

IV.

Retoryka dla wyższego oddziału 1 godz. tyg. ćwiczenia homiletyczne.

Subalegat 2. do sprawozdania LW. 8517/1901.

Kosztorys.

Lokal, opał, oświetlenie, usługa	1800	koron
Honorarya, kierownictwo i profesorowie	4200	"
Przybory naukowe (książki itp.)	560	"
Stypendya	1440	"
Razem	8000	koron.
